

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv,
Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis
Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres**

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 3. Quemadmodum reliquum tyrocinii tempus traduxerit, deq[ue]
singulari eius precandi facultate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

tumuis minimæ notæ, tã studiosè parebat, vt nullius hominis quacumque dignitate præditi gratia eas migraret. Fuit cum Illustrissimo Cardinali Roberto propinquo suo in templi vestiarium eius visendi causa venienti se excusans negaret potestatem sibi esse cum eo loquendi. qua ille excusatione recreatus non prius cum eo sermonem contulit, quàm à P. Generali permiffum esset. Denique tàm erat in omni officij munere perfectus, tã recti & salubris omnibus exempli, vt in omnium, qui in ea domo erant, sinu habitaret, atque adolescens Sanctus audiret. Duobus ibi mensibus exactis in domum tyronum D. Andreae reuocatur.

CAPVT TERTIVM.

*QVEM AD MODVM RELI-
quum tyrocinij tempus traduxerit
dequè singulari eius precan-
di facultate.*

Reuersus ad tyrocinij sedem ALO-
YSIVS, quæ est ad D. Andreae, præstã-
tibus Patrum, quos in Professorum Domo
viderat, exemplis plurimũ ad studia virtu-
tis arrectus, primũ de omnibus, quæ dum
abesset, intus in animo suo gesta esset, tyro-
num

num Magistrum certiozem fecit, deinde flagrantiore quàm aliàs vnquam animo & cura exercendis tyronum muneribus se dedidit. Erat autem omnis officij sui adeò benegerens & accuratus, vt non modò nihil aliq̃ in eo delicti notarent, sed ne ipse quidem, qui suas res omnes obseruare, ac non solùm actiones, sed cogitationes ipsas suas excutere diligentissimè solebat, quicquam in se reprehensione dignum reperiret. Id adeò compertum est, cùm aliquando tyronum Magistro scrupulum, qui se vehementer exerceret, eximendum proposuit, cùm narraret, se quamuis omnem diligentiam in explorando penitùs animo suo cõsumeret, nihil tamen in eo animaduertere posse, quod vel inter venialia errata reponendum esset. Id verò esse, quòd grauiter maceretur; vereri enim, ne ex eo id exillat, quòd parum se norit, atque adeò ne interiores illæ tenebræ menti suæ sint offusæ, quas sæpe audisset, & verò etiam legisset grande ei periculum creare, atque ex hoc, quanta fuerit mentis eius puritas, facile colligi licet. Ad hanc, præsidio erant cõplures animi dotes, quarum nonnullas hoc loco exequar, ne cuiquam incredibile sit, tantam cum conscientia integritatem, atq; munditiem tueri potuisse. Principiò diurno studio, quod à prima pueritia in e-

doman.

domandis affectionibus animi posuerat, & comparato inde habitu eò iam euaserat, vt neque perturbari animus, neq; vllò rerum mortalium sensu, vel primis cupiditarum motibus concitari videretur. Certè complures quos, dum Religionem coleret, in vsu habuit, iurati testificantur non modò nunquam ab se illum in vllò errato, quod vel venialis instar haberet, compertum esse, sed ne indicium quidem vllum animi vel repentinò, atq; inconsultatione, ira, aut impatientia aut alia quauis ægritudine agitati aliquando dedisse. Quæ vacuitas ab insolenti omni affectu, rãto plus habet admirabilitatis, quod, vt aliàs diximus, minime ex hebeti natura proficisceretur, quippe cum, præterquam quòd adolescentia, & multo sanguine calidus, etiam sagaci, & supra ætatis captum, perspicaci ingenio esset. sed nimirum præcipuæ Dei gratiæ, & habitibus excellentium virtutum accepta ferenda est, ad quos illum perpetua meditatio, exercitatioque frænandi sui, & in rationis, cælestisque doctrinæ gyrum ducendi perduxerat. Accedebat, quòd in agendo non affectum, qui sæpe vltra rationis fines hominem agit præcipitem, sed lucem, provisionemque mentis ducem sequebatur. Itaque, aiebat, qui à passionibus gubernetur, crebris erroribus obnoxium esse. Neque

que

que verò in sociorum congressibus, ac circulis vnquam cupiditate vincèdi ad inanes pugnas verborum descendebat, sed animi sui sensu ingenuè patefacto, si erat qui contradiceret, non repugnabat, nisi quid interdum, vt patrocina-retur veritati, blando sermone, sedatoque animo simpliciter respondendū videretur, quod si alter pertenderet, quasi de re nihil ad se pertinente cōticescebat. Adhęc desiderium omne nō modo indifferens, sed, quod maius est, bonū etiam, ac Sanctum, quod modò vel tantillū pacatum, quietūq; animi statū turbare, & superuacuas sollicitudines accersere posset, omni studio eiciebat. quamobrem mens illi perpetuo quodā otio, & tranquillitate, quæ diuturno vsu quodāmodo iam in naturam verterat, fruebatur. Adiu-mēto præterea illi erat, quātum nihil quicquam, quod Deum non modò sibi ante mentis oculos inter actiones omnes assiduò ponebat, cuius gratia nihil suscipiebat, quod nō omni industria elaboraret; verū etiam, quod ei perpetuo orationis vsu cōsociatus erat. In qua oratione tantum studij collocabat, quasi in ea spes omnis sita esset perfectæ sanctitatis parandæ. Negabat fieri posse, vt qui precandi, sui-que colligendī minùs studiosus sit, plena vnquam, & diuturna de seipso victoria vtatur, aut ad excel-

cellio-

celsiorem absolutæ, eximiæque virtutis, & sapientiæ gradum aspiret. id quod experientia ipsa satis ostendit. ergò illam quorundam, qui religionem profitetur, animi impotentiam, illos turbidos, concitatosque motus, illud fastidium, neglectæ meditationis sacræ, orationisq; consuetudini ferebat acceptum. Hanc ille compendiarium, & proximam ad perfectam virtutem viam esse dicebat, idque omnibus persuasissimum cupiebat esse. neque enim dubitabat, quin eius suavitate degustata, nemo sit futurus, qui ab ea se diuelli patiatur. Quorundam mirabatur, miserabaturque socordiã, qui vbi necessarijs occupationibus intenti, fortè otium salutaria de more meditandi interdum minus habuerint, sensim, cõsuetudine quadam, hoc diuinum exercitium, etiam cū opportunitate, temporeq; maxime abundant, intermittunt. At ipse adeò toto animo se illi dediderat, vt omnes ipsius delitię eo tempore, quo comprecandũ, aut meditandum erat cõtineri viderentur. Atq; ex ijs, quæ longo vsu in seipso compèrerat hausit præclarissima quædã ritè meditandi præcepta. Itaque P. Robertus Bellarminus, qui nunc est in numero Purpuratorum Patrum cùm in Collegio Romano capita meditationũ, quæ in libello exercitiorum spiritualium Societatis, descripta sunt,

sunt,

sunt, compluribus, qui ibidem in studijs laborant, explicaret, præclaro aliquo recte meditando documento tradito, adiungere solebat. Hoc se ab ALOYSIO nostro didicisse. Præparabat animum per diligentem, lectis quartam horæ partem minimum dimidiatam, certis, de quibus postredie commentaretur, locis. Vbi diluxerat, dabat operam, vt aliquantò ante ad meditationem accinctus esset, quàm eius ordiendæ signum daretur. quo tempore collectum animum ad tranquillitatem componere, & cura, appetitioneq; omni alia solvere nitebatur. Neque enim fieri posse aiebat, quin mens alias res agat, Dei; imaginem, cui se, meditando contemplandoque, quàm simillimam esse studere debet, in se recuset exprimere, dum interea sollicitudine, vel amore, vel cupiditate cuiusquam alterius rei teneatur. Memini me illum audire, cum in eandem sententiam hac similitudine vteretur. Quemadmodum agitata ventis aqua, astatis hominis effigiem vel quòd turbida sit omnino nõ ostendit, vel, si limpida est, nõ membra omnia trunco hærentia, sed seorsim quasi cõcisa, & dispersa representat: ita etiam hominis animum, qui inter contemplandum contrarijs perturbationum flatibus conflictetur, aut affectibus desiderijsque commotus rapiatur, negabat;

negabat, ad imaginem Dei referendam, aut
vllam tantæ maiestatis, quam considerat si-
militudinem arripiendam vlllo modo aptū
aut ritè præparatū esse. Dato orandi signo,
quanta maxima poterat reuerentia ante
suum paupertinum oratorium procedebat
in genua; tantaque industria in mente, ne
quam in aliam curam dilaberetur, arcen-
da euigilabat, vt huius gratia ne spuendi
quidem necessitati parere sustineret. To-
tum se dabat cogitationi eorum; quæ ad
meditandum erant proposita, & consuen-
te, vehementi cōtentione mentis, ad supe-
riora vitali spiritu, ac sanguine, ima mem-
bra tanta debilitas & frigus occupabat; vt
finita oratione; pedibus nequiret consi-
stere. Accidebat etiam non rarò, vt post-
quã ab ea surrexerat, alienata aliquamdiu à
sensibus mente, ne locam quidem, in quo
constiterat, agnosceret. quod tum præci-
puè vsuveniebat, cū illa Deo attributa
elogia, bonitatem, prouidentiam, amorem
aduersus homines; & horum omnium
inprimis infinitatem, collustrabat ani-
mo. tunc enim longius abducebatur à sen-
sibus. Inter precandum tantam habebat
lacrymarum facultatem, ac tam largè eas
funditabat, vt necesse fuerit Præsides,
metu ne, ex hac copia caput, atque oculi
detrimentum caperent, aliquam eas inhi-
bendā

bendiviam inire. verum nullo vnquam remedio profectum est. Admirabilis vero est, cuius tum alij eius confessionum arbitri, tum Bellarminus Cardinalis est testis, quod ab instituta oratione nunquam ferè eius animus aberrare sit solitus; quod, quod sit eximium Dei munus, facile quilibet ex eo, quod ipse inter orandum experitur, assequetur. Hanc tam certam mentis in res sacras intendendæ potestatem, non sola Dei gratia consecutus erat, sed ex eo præterea, quod longinqua meditatione, atq; vsu vim animi, qua remota etiam in se comprehendit, atque cogitatione depingit, vsque ad eam pronam obedientemq; sibi fecerat, ut nullius, nisi quod commodum esset, veniret in mentem. In ea verò cogitatione, quam suscepisset, tam valde, quoties lubebat, configebat animum, ut quæ ab alijs dicerentur, aut fierent, sensum nullum caperet, neque exinde ab vlla re ipsi, auertendæ mentis periculum erat. Etsi in domo tyronum quotidie, atque ad idem prope exemplum, in collegijs, conclauibus omnia lustrentur, quod exploratum sit omnesne stans horis, precibus vacent, tamen, quamdiu in Religione vixit, nunquam ad se quenquam, inspiciendi gratia, venisse sensit. Quod sanè, quam id temporis remotus à sensu, & commentando astris

do alstrictus fuerit, notabile indicium est. Lege sancitum est, ut quiuis de Societate, cum ineunte tyrocinijs tempore, tum reliqua ætate, sexto quoque mense non delicta modo, sed dona etiam, gratiam, virtutes hausas diuinitus, omnia denique conscientiaæ arcana Præsidi suo patefaciat: nimirum ut ille, cuius est cæteros consilijs suis gubernare, de omnibus edoctus, paternum in modum, finem & modum transeuntes refrænet, incautos fraudibus, quarum in arctiore vita frequens occasio est, liberet, omnibus denique suæ fidei creditis, ad progressiones, in perfecta viuendi ratione faciendas, viam muniat. Hoc verò est, unde complures Beati ALOYSII virtutes patuerunt. studio siquidem parendi legi, atque ex Maiorum præscripto dirigendi sui, mirifico candore, & synceritate Superioribus suis, & melioris vitæ parentibus, quid in suo pectore agitaretur à Deo, detegebat. Id ad eò diligenter obseruandum est, ne cuiquã mirum videatur, quòd complures virtutes suas prodiderit. huc enim, cæteroqui minimum ipsum de se loqui solitum, maioribus, legique obediendi studium adigebat. Cum ergo quòdam Restori interiorem animi sui notam patefaceret; percunctanti, ecquid, inter orandum

dum, cogitatione interdum ad alias res abstraheretur, respōdit ingenuè: Si cogitationes omnes alienæ, quæ tuam sex illis mensibus vnquam precantis, meditantis, in conscientiam inquirentis, mentem remota essent, in vnum cogerentur, eam omnem moram, spatium, quo salutatio Angelica recitari posset, non æquaturam. In orationibus, quæ pronuntiationem desiderant, maior eî difficultas erat, ne quidem, quòd inter eas quicquã aliud tractaret animo, sed quòd minus expediret & appositè psalmodum, aut aliorum, quæ recitabat, sententiam assequeretur. Itaque sibi tum euenire aiebat, quod homines pro obseratis foribus stant, qui neque ingredi possit, neque aliò digredi valeat. Cateroquin, in hoc etiam precandi genere, vehementi rerum cælestium sensu ac voluptate affluebat: præcipuè, in legendis psalmis, è quibus pios animi affectus, quorum vberem illi segetem præstant, induebat. Qui quidem interdum tamen erant incitari, ut agrè, & vix nonnulla verba proferret. itaque quando pro illi pietate, tyrocinijs tempore, preces Canonicas, Sacerdotum more, recitandi consuetudo erat, matutinis minimùm horam totam tribuebat. Quòd ad meditationis materiam, in consideratione suppliciorum

cioru
acqui
tates
tidie
sub m
crucif
quido
facieb
ris ill
doma
haber
charit
cælest
Sanct
suum
lebat
tempo
liberi
eius m
prolix
de An
nus i
tionu
Doct
dia A
que
sente
partu
tius,
ctos.

ciorum

ciorum, ac cædis Christi D. N. plurimum
acquiescebat, diuinasque ex ea iucundi-
tates capiebat. Eiusdem memoriam quo-
tidie refrebat quadam breui antiphona,
sub meridiem pronuncianda, & Christo
crucifixo cogitando. Quod ille tam li-
quido pietatis sensu, intentoque animo
faciebat, vt se quotidie manifestò tempo-
ris illius, quod feria sexta sanctioris heb-
domadæ colitur, sanctitatem præ oculis
habere diceret. Quantum ex sacre Eu-
charistiæ meditatione animi, solatijque
cælestis hauriret, iam supra dictum est.
Sanctos Angelos, ac præcipuè tutelarem
suum, singulari quadam obseruantia co-
lebat, & iucundè speculabatur. Quo
tempore, quàm Deus illustres de his
liberis ab omni concretione mentibus,
eius menti sententias subijceret, testis est
prolixa illa iuxtà, ac elegans meditatio
de Angelis, quam P. Vincentius Bru-
nus in alteram partem suarum medita-
tionum retulit, & Andreas Victorellus
Doctor, in eruditis suis libris, de custo-
dia Angelorum, non sine laude citauit.
quæ quidem tota siue verba spectes, seu
sententiam est Beati ALOYSII
partus. Narrauit enim ipse P. Vincen-
tius, se qui non esset nescius, illum san-
ctos Angelos præcipua pietate complecti,

negotium de industria dedisse, ut quid de
 ijs sentiret, scriptum faceret. Est penes me
 scheda Beati ALOYSII manu, nuper, inter
 alias, reperta, in qua seorsim de Angelis haec
 annotat.

Officia pietatis erga Angelos generatim.
 Finges animo te nouem Angelorum choris Deum
 comprecantibus, & Hymnum illum: Sanctus
 Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immorta-
 lis miserere nobis, carentibus mixtum esse,
 quem proinde Hymnum tu quoque nouies re-
 rabis, & cum illorum precibus, tuas coniu-
 ges.

Angelo custodi tuo ter imprimis quotidie
 curam commendabis. Mane, & vesperi reci-
 tando precem: Angele Dei. atque interdum
 in Aedem sacram, circum aras supplicatum,
 confers.

Persuasum habe perinde te Angeli ductum
 sequi oportere, atq; cacum quempiam qui viam
 discrimina ignorans, eius qui baculo gressum
 suus regit, providentia in omnibus confidit. Haec
 ipse.

Denique verissimè mihi videor con-
 firmare posse, vitam eius Religiosam, pete-
 tuam quandam orationem fuisse. sique
 dem tot iam annorum orandi, mentem quae
 sensibilibus abducendi vsu, eiusmodi erat
 habitum consecutus, ut ubi ubi esset, quicquid
 quid rerum gereret, animus illi potius

his esset quæ mente tantum, quam quæ etiam sensu usurpantur. Quid quod in eum iam statum deuenerat, ut vix ipsis sensibus ut oculis ad videndum, auribus ad audiendum vteretur. adeo se totum ab illis ad interiora conuerterat. in his solis acquiescebat, hæc in oblectamentis habebat, ab his, si quæ illum cuiuslibet utilitatis ratio distraxisset, omnibus licet, quæ res posceret, tentatis, tamè parem animo molestiam capiebat, atque si aliquod ei membrum luxatum esset. Quamobrem nihil erat ei procliuius, quàm totum diem inter medias vel corporis occupationes Deo cogitatione deuinctum esse, animum collectum, atque hoc agentem retinere, nihil difficilius quàm eundem dissipare. Certè quondam fassus ipse est, quantum alijs difficultatem, ut ipsi prædicant, habere videatur mentem in Deo defigere, haud minorè sibi esse in auocanda. Quamdiu enim sibi ipsi imperare conabatur, ne de Deo cogitaret, vehementi vi conflictabatur, cum necessariò secum ipse dimicaret. qua dimicationis vi, atque impetu maiore valetudinis iacturam, quàm ipsa continua Dei consideratione faciebat. Interdiu, ne districto quidè maximè occupationibus, Deus illabi, & cor vberimis delectationibus perfundere abstinebat, neque sanè breuibus, sed, quæ interdum amplius horam tenebatur.

Quæ quidem ita complebant animum, ut in corpus redundantes, cælesti quodam illud ardore succenderent, quem satis ipso vultus rubore prodebat. Nonnunquam verò cor illi ea flamma correptum, tam crebro, & concitato motu palpitabat, atque emicabat in pectus, ut exsilire velle diceres. Hæc tot interna gaudia, quibus eius mens pascebatur, ad eò omnem corporis curam exemerant, ut magis ac magis indies debilitaretur, extenuareturque, & capitis dolor, quem lenitum oportebat, ingrauesceret. cùm ergo Præsides, qui eum regebant, animaduverterent fieri non posse, ut, in tanta contentione animi, diu viueret, præsertim valetudine iam pridem voluntarijs afflictationibus perturbata, omnis ei ieiunij, abstinentiæ, flagelli, cæterarumque seueriorum pœnarum usu interdixerunt: deinde somni tempus produxerunt, orationis contraxerunt, adempta primùm dimidiata, ac postmodum tota etiam hora, vetita insuper frequenti breuium precum, quibus negotia dispungere mos est, consuetudine, ac denique denunciato, quominus temporis precando consumeret, hoc propius ad maiorum voluntatem accessurum. Adhęc, quò quàm longissimè abesset à meditationibus animi, varijs eum

manuum

manuum operis distinere studuerunt, ac denique crebris monitis auctores esse, ut quo sanitatis tuendæ causa diligentius sibi temperaret, hoc magis se è Dei gloria facere crederet. Neque verò magni negotij fuit eum, qui multò obedientissimus, atque ad omnia paratissimus erat, in hanc mentem impellere, ac pro arbitrio fingere. Id ut liquidò ostenderet, hic casus tulit. Induxerat eum quidam Pater in spem à P. Generali impetrandi, ut ei quotidie (quod, ut diximus, à Magistro tyronum vetitum erat) horam meditando transmittere liceret. Ipse cum huius se licentiæ auidiorem sentiret, ac metueret, ne, ea non impetrata, commoueretur, ratus hunc animi impetum & moderationi, atque æquitati animi, quam subiecti maioribus præstare debeant, & mandato, quod habebat, aduersari, dedit operam sedulò, ut eum ex animo tolleret, seque ad pristinam tranquillitatem, & quasi æquilibritatem, reuocaret. Id vnum, illum pungebat, quòd nõ satis videbat quinam superiorum imperium facere posset. siquidem et si laborabat, ut mentem suam de rerum diuinarum cogitatione deflecteret, furtim tamen, atque ex improviso in eam redibat, ac resorbatur. Nempe quemadmodum lapis medium mundi locum petit, sic eius animus, quasi insita quadam vi in Deo ac-

P 5

quies

quiesceret, ab eo vi diuulsus, eodem, velut
 ad centrum suum, rapiebatur. Quondam
 ergo animi anxius, quod Superiorum volu-
 tati obsequi non posset, Sacerdoti, quo cum illi
 interior usus erat, confidenter: Equidem, in-
 quit, quidagam nescio: *Vetat me P. Rector o-*
rationi vacare, ne contentione mentis caput la-
dam, at ego grauius fatigor, ac torqueor, dum à
Dei cogitatione animum seuocare studeo, quam
si assiduo in eam coner intendere, quod quidem
vsu in naturam quodammodo transijt, neq; iam
labor, sed requies & solatium est. Enitar tamen,
vt, quod mihi imperatur, quam optime licebit,
perficiam. Vbi tibi omne orationis genus in-
terdictum vidit, eius loco creberrime in
templi Odeum ascendere sanctissimæ Eu-
charistiæ adorandæ. Ibi simul acciderat in
genua, confestim surgere, ac ne qua cogi-
tatione à sensibus abriperetur in Deum,
distineretur, inde se curriculo proripe-
re. Verum hac diligentia parum proficie-
bat. Quod enim obediendi amore magis
insistebat fugere, hoc Deus illum acrius
consequi, sui que copiam illi facere, & pe-
ctus illustrationibus, delicijs que cælestibus
totum permulcere. quas ille sentiens, ne Su-
periorum mandata frangeret, recusabat sci-
licet, submisso que animo Deum alloquens:
Recede à me Domine, aiebat, recede à me. Non
mediocris item illi negotij erat, sensus cor-
 port

poris ad sua munera fungenda conuertere. Simul enim mens eius in Deum rapiebatur, neque oculis, neque auribus compete-
bat. Per hanc sanctimoniam, excelsitatem-
que virtutis vsque ad exeuntem Octobrem
anni M.D.LXXXVI. in tyronum domo, ad
Aedem D. Andreae, versatus est, summa cum
admiratione Praesidum, qui eius animum
dirigebant, & singulari fructu, progres-
sioneque aequalium, qui, ut eius ver-
bismeliores quotidie fierent, & exem-
plis, certatim eius consuetudinem appe-
tebant.

CAPVT QVARTVM.

DE INSIGNI SANCTITATE

*Magistri, sub quo tyrocinium posuit, quae
ipse amulabatur. atque ut, cum eodem.*

*Neapolim profectus, complu-
res menses ibi mora-
tus sit.*

Quo tempore B. ALOYSIVS Romae
in Quirinali in tyronum domo ad
aedem D. Andreae religionis suae tyrociniū
ponebat, administrabat eam domū, & tyro-
nes probabat P. Ioannes Baptista Piscator
Nouariensis admirabili sanctitate vir, & in
excel-